

Nr 531.

Av herr **Holmström m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 170, angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1945/46.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 170 till riksdagen angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel har bl. a. föreslagits (s. 271—276), att vid arméns jägarskola i Kiruna överfurirer skola i egenskap av kompanifurirer ersätta de nuvarande kompaniadjutanterna, vilka äro fanjunkare. I anslutning härtill ha de båda fanjunkare, som eljest skulle hava beordrats i kompaniadjutantsbefattningar, föreslagits skola övertaga tvenne tjänster avsedda för pensionerade underofficerare i arvodesbefattning.

Det föreslagna utbytet av underofficerare i kompaniadjutantsbefattning mot överfurirer kan i förevarande sammanhang och i den utsträckning här ifrågasättes synas vara av mindre betydelse. Sett mot bakgrunden av de omorganisationsförsök, som f. n. bedrivs av försvarets centrala organisationskommitté vid vissa truppförband, och de därvid prövade riktlinjerna för den fast anställda personalens utnyttjande i en framtida försvarsorganisation förefaller det dock, som om riksdagen redan genom förenämnda personalbyte ställes inför ett principbeslut, vars återverkningar icke med hjälp av den förebragta knapphändiga utredningen ens tillnärmelsevis kunna överblickas. Under sådana förhållanden har det synts oss angeläget att riksdagen före detta sitt ställningstagande ägnar frågan en närmare granskning, och vi ha funnit att bl. a. följande synpunkter icke därvid böra lämnas utan beaktande.

Om de nyssnämnda organisationsförsöken äger riksdagen icke närmare kännedom än den allmänt hållna redogörelse, som chefen för försvarsdepartementet i annat sammanhang lämnat. En i dagarna för pressen lämnad orientering har yppat vissa av de vägar, på vilka det inledda reformarbetet söker sig fram. Härav och av vissa i militära fackorgan tidigare intagna artiklar i ämnet ha vi kunnat sluta oss till att ett utbyte av fanjunkare-kompaniadjutanter mot överfurirer-kompanifurirer prövas genom praktiska försök. Alldenstund något utredningsresultat ännu icke framlagts eller något i förväg verkställt bedömande icke heller tagits till stöd för det i propositionen föreslagna personalutbytet, torde man kunna förutsätta, att proven ännu icke slutförts eller att resultaten ännu icke sammanställts. Vi tro oss emellertid veta, att försöken icke givit en-

bart positiva resultat. Ett riksdagens bifall till Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt i proposition nr 170 skulle sålunda föregripa den utredning, som tillkommit med riksdagens medverkan. **Starka skäl** tala sålunda för att riksdagen i vedertagen ordning avvaktar utredningsresultatet innan ställning toges till den väckta frågan.

Den av försvarets centrala organisationskommitté bedrivna utredningen avser truppförbandens fredsorganisation. En förskjutning av de militära arbetsuppgifterna i denna organisation av här nämnd karaktär måste emellertid beräknas medföra högst väsentliga återverkningar även på krigsorganisationen. Vilka dessa bliva och huru stor omfattning de kunna få är icke i sammanhanget anmält. Anledning till tvekan inför förslaget lämplighet i detta avseende föreligger emellertid. Såsom exempel härpå kan anföras följande. I anslutning till 1942 års försvarsbeslut prövades jämväl frågan om de vägar, på vilka befälsbehovet bl. a. i subalternofficersgraderna skulle kunna tillgodoses utöver de begränsade tillgångar, som den aktiva personalen och reservpersonalen erbjödo. Härvid ifrågasattes såväl från viss riksdagsgrupps sida som även från berört personalhåll, att de aktiva underofficers- och underbefälskårerna i viss utsträckning skulle kunna utnyttjas för denna utfyllnad. De väckta förslagen ansågos dock icke kunna realiseras. I fråga om underofficerarnas utnyttjande för mera kvalificerade tjänster i fältförband, exempelvis såsom kompani- och plutonchefer, anförde den militära sakkunskapen, att visserligen förelågo som regel erforderliga kvalifikationer för ett dylikt ianspråktagande men att kompaniadjutantstjänsten dock vore så ytterligt betydelsefull, att övriga hänsyn oavsett angelägenhetsgrad nödvändigtvis måste stå tillbaka. Utgående från att detta bedömande och ställningstagande tillkommit efter moget övervägande, ställa vi oss frågande till den radikala åsiktsändring, som endast tre år senare tager sig uttryck i det nu framlagda förslaget om underofficerarnas bortflyttande från kompaniadjutantstjänsten. Det vill synas oss som om ett beslut i frågan måste anstå, till dess förevarande personalproblem prövats i hela dess vidd av den i annan ordning förebådade nya försvarsutredningen.

Överfurirerna vid armén äro en helt ny institution. Beslut om inrättandet av beställningar för sådana träffades av fjolårets riksdag. Staterna tillsattes sedermera vid ingången av innevarande budgetår med omkring en fjärdedel av beräknad slutlig styrka. De nuvarande befattningshavarna ha sålunda ännu icke verkat ens under ett års tid. Om institutionens värde och de nuvarande befattningshavarnas förmåga att övertaga tjänster av så maktpåliggande natur, som här är fråga om, finnas ännu inga som helst erfarenheter. Än mindre kan i dag något bedömande göras om överfurirkårens möjligheter att vid fullt utbyggd organisation av kåren allmänt förmå remplacera underofficerarna såsom kompaniadjutanter. Det föreliggande förslaget verkar därför icke så litet experimentbetonat, varför än ytterligare anledning synes föreligga att dröja med beslutet i avvaktan på säkrare bedömningsgrunder.

Ett uppskov med detta beslut torde desto lättare kunna givas som det i och för sig icke innebär något hinder för organiserandet av arméns jägarskola. Om sålunda fanjunkare fortfarande avses att i enlighet med hittills gällande riksdagsbeslut vara kompaniadjutanter vid skolan, så kunna de sedermera, när omständigheterna därtill eventuellt föranleda, omplaceras till tjänst i de för sådant utbyte redan utpekade arvodestjänsterna. Några för framtiden bindande beslut uppkomma således icke. Ur ekonomisk synpunkt torde böra beaktas, att det nu föreslagna utbytet av fanjunkare mot överfurir och i följd därav underofficer i arvodesbefattning mot fanjunkare på aktiv stat — i realiteten sålunda överfurir mot underofficer i arvodesbefattning — ställer sig för staten mera oförmånligt än ett bibehållande av de båda nämnda underofficerarna i tidigare planerad utsträckning. En pensionerad underofficer i arvodesbefattning i Kiruna (H-ort) drager en årlig lönekostnad av kronor 5 847 (UO 2: 7). Härav utgöra 3 212 kronor tidigare intjänt tjänstepension. Den direkta löneutgiften är sålunda kronor 2 535:—. En överfurir på samma ort uppbär i sin mellersta löneklass en årlig lön av 3 660 kronor. Det föreslagna personalskiftet medför sålunda för varje underofficer i arvodesbefattning som utbytes mot överfurir en merkostnad av per år kronor 1 125:—. I detta sammanhang har bortsetts från på lönerna utgående rörligt tillägg, kristillägg och tillfällig löneförbättring, som om de inräknats öka skillnaden ytterligare.

Under senare år har betydelsen av en god personalvård framstått såsom en angelägenhet av allra största betydelse. Icke minst ur denna synpunkt är det av vikt att personalvalet för sådana tjänstebefattningar, som manskapet är som mest beroende av, träffas med all omsorg och efter grundligt övervägande. Fanjunkarna ha såsom kompaniadjutanter skaffat sig det omdömet, att de alltid väl förstått att fylla den grannliga uppgiften såsom manskapets rådgivare i frågor såväl i som utom tjänsten. Personalvårdsorganen ha ingalunda avlastat allt detta arbete från kompaniadjutanterna. När beredskapstidens större möjligheter att genom särskilda åtgärder tillgodose personalvårdsbehovet upphört, kan man förvänta, att arbetet ånyo lägges på kompaniadjutanterna närmast i full utsträckning. Förhållandet bör ingalunda lämnas obeaktat vid det förestående ställningstagandet.

Underofficerarnas arbetsinsatser i tjänst såsom kompaniadjutanter ej minst under den ännu pågående beredskapsperioden äro så allmänt erkända, att skäl icke synas föreligga att här ånyo åberopa desamma. Ett avgörande i den framlagda principfrågan bör därför icke heller ske utan att personalgruppens framtida ställning inom organisationen ägnats den uppmärksamhet, som den så väl förtjänat.

Under hänvisning till vad här ovan anförts vilja vi föreslå,

att riksdagen måtte besluta att i avvaktan på den av Kungl. Maj:t i annan ordning förebådade nya försvarsutredningen

fanjunkare avses såsom kompaniadjutanter vid arméns jägar-
skola.

Stockholm den 5 april 1945.

Nils Holmström.

Carl Björling.

*Verner Hedlund,
Östersund.*

Gottfr. Fröderberg.

Folke Kyling.

Carl Lindberg.

Nestor Hammarlund.

*Per Persson,
Norrby.*
